

Nationalekonomisk Forening

afholdt Møde Torsdagen den 17de Februar. Hr. cand. jur.
C. Nyrop indledede en Diskussion om

Industriudstillinger og Industrimuseer.

Kandidat Nyrop vilde, idet han skulde indlede en Diskussion om Industriudstillinger og Industrimuseer, tage sit Udgangspunkt i Noget, der var Alle velbekjendt: den nordiske Industri- og Kunstudstilling i Kjøbenhavn 1872. Det havde været en vellykket Udstilling, som havde fundet Tilslutning hos Udstillere, Tilslutning hos Publikum, og som havde indbragt den, der forestod den (Industriforeningen i Kjøbenhavn), noget over 150,000 Kr. Alle vare glade, undtagen nogle faa Udstillere, der vare misfornøjede med Udfaldet af Præmieuddelingen. 129 af disse Misfornøjede (i Alt var der over 3600 Udstillere) udgav en lille Piece om Sagen. Her var imidlertid en af de mindre gode Sider, der klæbde ved denne Udstilling, som ved saa mange andre. Indlederen bemærkede herom Følgende:

Da Udstillingsreglementet blev drøftet i Komiteen, var der væsenlig kun to Punkter, som vakte Diskussion: Spørgsmaalet om Udstillingens Karakter som nordisk eller international, og Spørgsmaalet om Belønninger eller Ikke-Belønninger. Det første blev løst saaledes, at Udstillingen skulde være nordisk, men den skulde dog tillige staa aaben for udenfor Norden tilvirkede Maskiner og Redskaber af ny Opfindelse og nogle enkelte andre Gjenstande. Man gik en Smule paa Akkord med hinanden, hvilket saa medførte den Ulempe, at enkelte af de nedsatte Bedømmelsesudvalg vægrede sig ved at bedømme de ikke-

nordiske Gjenstande, fordi de som tilvirkede under ganske andre industrielle Forhold end dem, der findes i Norden, ikke umiddelbart kunde sammenstilles med Udstillingens nordiske Bestanddele. Allerede dette vakte nogen Misfornøjelse, men væsenlig Misfornøjelse vakte først Fordelingen af de Belønningstegn, hvis Uddeling Komiteen efter en ikke ringe Kamp vedtog, dog med den Begrænsning, at kun 25 pCt. af Udstillerne maatte belønnes. Et Forslag om at blive staaende ved kun at uddele Diplomer blev forkastet.

Hvad der taler for Uddelingen af Belønningstegn ved en Udstilling, er den Omstændighed, at de Industridrivende sætte Pris paa dem, sætte Pris paa dem som anbefalende Illustrationer paa deres Fakturaer og Regninger, Avertissementer og Produkter; man nærer Frygt for, at mange Etablissementer og Firmaer vilde holde sig borte fra Udstillingerne, naar der ikke stilledes dem en Medalje i Udsigt, og saa stiller man den i Udsigt. Men denne Grund er næppe nogen tilstrækkelig Grund. Interessant er det i saa Henseende at kunne oplyse, at af de 15 hele Landet omfattende Industriudstillinger, som fra 1810 have fundet Sted i Kjøbenhavn, har der kun ved 2 været uddelt Belønningstegn, ved den i 1836 og ved den i 1872, og dog talte f. Ex. Udstillingen i 1852 paa Kristiansborg Slots Ridebane det for sin Tid betydelige Antal Udstillere 752. Det har altsaa været muligt at faa Udstillinger i Stand uden at love Belønningstegn; men, vil man sige, efter den Tid ere Verdensudstillingerne komne, og de have gjort, at Folk nu kun ville deltage i Udstillinger, ved hvilke der uddeles Medaljer. Der ligger utvivlsomt Meget i denne Bemærkning, men er der Noget, der skal afskrække fra at give Belønningstegn, da er det just den Misbrug, som er dreven med dem ved Verdensudstillingerne. Det er hændet, at Udstillere have opnaaet Medaljer i Klasser, til hvilke deres Gjenstande ikke med Rette kunde henføres; det er hændet, at selv de største Belønninger ikke ere uddelte til de absolut bedste Gjenstande, men efter de Landes Betydning, som de paagjældende Udstillere henhørte til, og det er endelig hændet, at Folk, som slet ikke have udstillet, desuagtet have faaet Medalje! Det betragtes næsten som en Skam for et

industrielt Etablissement ikke at kunne opvise i det Mindste nogle Udstillingsmedaljer, ethvert nyt Firma higer efter en Udstilling for at faa en saadan, og skyr ofte intet Middel, for at blive tilkjendt en saadan; har det opnaaet den for en bestemt Artikel, betragter det sig som berettiget til at anbringe den som Udmærkelsestegn paa alle sine maaske meget heterogene Tilvirkninger. Mislighed følger paa Mislighed, og det er ikke den mindste, at de Udstillende ved Siden af deres Udstillingsgjenstande udstille saa luxuriøst som muligt alle de Medaljer og Ordener, de tidligere have opnaaet; det hjælper til at faa nye. Luxus er i det Hele steget i en urimelig Grad ved Udstillingerne. Det kommer nu nok saa meget an paa, hvorledes de paagjældende Gjenstande ere udstillede, som paa Gjenstandenes Beskaffenhed. Medaljerne flyde lettere og lettere fra Bedømmelseskomiteerne; ydre Omstændigheder gjøre Udslaget, og den virkelige Kritik bliver mindre og mindre, og hvor er det muligt Andet?

Den første Verdensudstilling talte henved 14,000 Udstillere paa et Terræn, der udgjorde c. 15 Tdr. Land, Udstillingen i Wien talte 50,000 Udstillere paa et Terræn af over 400 Tdr. Land. Det er ikke muligt for selv den samvittighedsfuldeste Bedømmelseskomite at se og undersøge alle Gjenstande, der ofte ere spredte vidt fra hinanden; Arbejdet overvælder, og tilsidst gjør Tilfældigheder Udslaget. Bedømmelseskomiteerne blive talrige og betydningsløse, og det Samme bliver Tilfældet med Medaljerne. Af de danske Udstillere blev ved Verdensudstillingen i 1851 35 pCt. belønnede, i 1862 42 pCt. og i 1873 76 pCt.! (I Kjøbenhavn derimod 1836: 25 pCt., i 1872: 33 pCt.)

Medaljesystemet bør utvivlsomt forlades, og det er jo allerede væsenlig forladt ved f. Ex. de Udstillinger, hvor enhver Udstiller faar en Medalje, der altsaa kun er et Erindringstegn, men Misbrugen hefter endnu ved saadanne Medaljer, og bedst er det derfor helt at ophøre at give Medaljer. Men hvad skal saa træde i Stedet? Det tør vistnok siges, at den Vej, Preussen slog ind paa i Wien 1873 bør følges. Preussen havde sendt sagkyndige Folk til Udstillingen, udrustede med Midter til et

længere Ophold, og med den Forpligtelse hver at give en Indberetning om sin Afdeling; herved er der skabt en god og omhyggelig Bearbejdelse af det ved Udstillingen rigt sammenhobede Stof, og denne Bearbejdelse er offentliggjort.

Man kan indvende Meget mod Industriudstillingerne i den nuværende Skikkelse, men det staar fast, at de byde et saa righoldigt Stof til Belærelse og Studium, at det af den Grund lønner sig at besøge dem; noget Nyt er der altid paa dem. Men et Hovedspørgsmaal bliver det dog, om den Belærelse, de udbrede, ikke er for dyrt kjøbt i Forhold til den Tid, Besøgeren maa anvende, for i det store Kaos at finde just det, han søger; i Forhold til de Udgifter, den enkelte Udstiller anvender for at kunne møde paa Udstillingen, og endelig i Forhold til de Udgifter, som Udstillingen som Hele koster den Stat, i hvilken den finder Sted.

Da Udstillingen i 1851, den første Verdensudstilling, blev bebudet, forbavsedes man over Tankens Dristighed. Det var endnu ikke en Menneskealder siden, at Dampen ret havde begyndt at virke som Kommunikationsmiddel paa Sø og Land; de enkelte Stater og endnu mere de enkelte Verdensdele stode fjærnt fra hinanden, og som Udtryk herfor kan mærkes den Rædsel for Verdensudstillingen, som greb en stor Del af det engelske Publikum. Den 1ste Maj 1851, da Udstillingen skulde aabnes, blev imødeset med Frygt af mange brave Mennesker, man fantaserede om, at Alverdens Udskud vilde gjøre London til Sæde for vilde Udskejelser og Uordener; Politiet og Armeen bevæbnedes som gjaldt det en Borgerkrig. Lige overfor saadanne Tilstande have Verdensudstillingerne spillet en stor civilisatorisk Rolle, de have paa en hidtil ukjendt Maade knyttet Folkene og Staterne til hinanden. Men nu er dette naaet, Forbindelser ere stiftede, som aldrig ville ophøre, og Spørgsmaalet er derfor, om ikke Verdensudstillingerne maa siges at have udspillet deres Rolle. Som Moment til Besvarelsen i saa Henseende kan det mærkes, at medens Udstillingen i London 1851 gav et Overskud af c. 3 Mill. Kroner, gav Udstillingen i Wien et Underskud af c. 25 Mill. Kroner. Verdensudstillingerne synes at være voxede sig selv over Hovedet, og ere blevne

for hyppige (1851, -55, -62, -67, -73), for luxuriøse, for overdaadige, for mangfoldige. Det gjælder om at finde ny og simple Former for Udstillingstanken, og som saadanne kunne mærkes de forskjellige Fag-Udstillinger og Fag-Kongresser, som nu finde Sted rundt omkring. Her kan eksempelvis henpeges paa den geografiske Udstilling ifjor i Paris, paa Udstillingen for Redningsvæsen og Sundhedspleje i Aar i Bryssel, for videnskabelige Instrumenter i London og paa de arkæologiske Kongresser. Ja vi kunne maaske opleve, at de store Lande etablere Udstillinger hver for sig af kun deres egne industrielle Tilvirkninger, just af samme Grund, hvorfor det tør antages, at f. Ex. Udstillingen i Aarhus i Aar, der holder sig kun til Jylland, har valgt det Rette. Maaske er den belært af Udstillingen i Nakskov 1868. Det er et stort Spørgsmaal, om Aarhus kunde magte en Udstilling, der omfattede hele Danmark, men Aarhus kan magte en Udstilling, der omfatter kun Jylland; den vil utvivlsomt give et sandt Billede af Jyllands hele industrielle Udvikling, og derved blive af endog ikke ringe Betydning. En god Begræsning er en stor Styrke.

Men Verdensudstillingernes Tid er dog ikke helt forbi endnu, i Aar finder en saadan jo Sted i Amerika. Og det praktiske Spørgsmaal paatrænger sig da: hvorledes skal og bør Danmark stille sig til dem, der endnu maatte fremkomme. Skulle vi deltage? Menes der med dette «vi» de Industridrivende, saa er der næppe noget almindeligt Svar at give, den Enkelte maa afgjøre det med sig selv; men forstaas der derved Landet, Staten, eller lyder Spørgsmaalet med andre Ord saaledes: Skal Staten støtte og opmuntre de Industridrivendes Deltagelse? bliver Sagen en hel anden. Det tør vistnok siges, at Alfred Hage havde bestemt Uret, naar han i sin Tid fægtede for, at Staten absolut skulde undlade enhver Understøttelse. Danmarks Repræsentation paa en Industriudstilling kan have Betydning for mere end Landets Industri, den kan være af politisk Betydning, og er det Tilfældet, har Staten utvivlsomt en Forpligtelse til at træde til, for at gjøre Repræsentationen saa fyldig og betydelig som muligt. Det vilde saaledes være Tilfældet overfor en eventuel Verdensudstilling i Berlin; men

træder Staten til, maa den gjøre det paa en ganske anderledes fyldig Maade end hidtil, saaledes som Sverig og Preussen; men nu Udstillingen i Filadelfia? Ja, med Hensyn til den ramme Hages Bemærkninger fra Debatten i Rigsdagen om at bevilge Understøttelse til Udstillingerne i London 1862 og Paris 1867; og naar der paa det foreliggende Finanslov-Forslag staar opført 40,000 Kr. til det tredobbelte Øjemed: at udstyre den danske Afdeling af Udstillingen i Filadelfia, at lette Udstillerne Transportomkostningerne og at give Rejseunderstøttelser, er det vistnok utvivlsomt, at Formaalene ere nævnte i uriglig Orden. Hovedvægten bør ligge paa Rejseunderstøttelserne; det er dem, der her have størst Betydning. Den bedste Maade for Danmark til at høste Nytte af Udstillingen i Filadelfia er formentlig at sende et saa stort Antal af yngre Industridrivende derover som mulig (med Forpligtelse til hver at afgive en Beretning over, hvad de der have set og lært. Men om 50 danske Industridrivende faa Lejlighed til at udstille dér, er utvivlsomt af mindre Betydning. Ved Udstillingen i Wien udstillede næsten 400 danske Udstillere, og vi vare uanselige nok, men nu kun 50—60 Udstillere i Filadelfia! Ja have de virkelig Interesse af at sende deres Gjenstande over Atlanterhavet, da er det prise ligt og godt, at de gjøre det; men kommer man, som det tør antages, til efter endt Udstilling at sige, som Hage sagde om Udstillingen i Paris 1855: «Det er mig ikke bekjendt, at Udstillingen har haft Indflydelse paa Afsætningen herfra af Industriegjenstande,» da er det næppe Statens Sag at træde til. Det maa derimod siges at være Statens Pligt at udruste unge uformuende Industridrivende til at besøge Filadelfia-Udstillingen, der vistnok vil give en hidtil ukjendt Lejlighed til paa ét Sted at gjøre Bekjendtskab med Alt, hvad Amerika i saa rigt Maal har frembragt bl. A. paa Maskinomraadet.

Ovenfor blev det fremhævet, at Verdensudstillingerne vare voxede sig selv overhovedet, vare blevne for overvældende. I ingen Henseende have de nemlig sat Grænser for deres Program, og saaledes gik det da til, at navnlig de to sidste Verdensudstillinger kom til at omfatte ikke alene den levende Industri trindt om i Verden, den østerlandske Kultur ved Siden

af den vesterlandske, men Samojedens Hytte stod ved Siden af et russisk Bondehus og et ægyptisk Palads, og yderligere fandtes i en Afdeling for sig «Arbejdets Historie»; d. v. s. Udstillingerne gik over til at blive temporære Museer, og herved bryder da den Tanke frem: kunne disse uhyre Verdensudstillinger i Henseende til at sprede Belæring og Kundskab ikke erstattes ved blivende Museer rundt om i Verdens forskjellige Byer? Dette Spørgsmaal kan utvivlsomt besvares med et bestemt ja, og interessant er det at lægge Mærke til, at Verdensudstillingerne alt have ført til saakaldte Industrimuseers Oprettelse.

Ved Verdensudstillingen i London 1851, der væsenlig var en Turnering mellem England og Frankrig, saas det let, at England havde Overvægten i Henseende til den ved Maskinerne Hjælp opnaaede billige Massetilvirkning, men at Frankrig stod som Sejrherr paa den saakaldte Kunstindustris Omraade. Ogsaa i denne Retning vilde England være med, og det skabte da South-Kensington Museet, for igjennem det at indskærpe bl. A. Sansen for smukke Former og smagfulde Farvesammensætninger, for at aabne Øjet for de forskjellige Stilretninger og deres Anvendelse i Industriens mangfoldige Brancher. Hvad der udrettedes ved dette Industrimuseum, der ikke holdt sig til London alene, men udsendte Vandremuseer over hele Storbritannien, skal have været forbavsende. Det var efter Beretningerne synligt paa Udstillingen i Paris 1855 og ligefrem overraskende paa Udstillingen i London 1862. Andre Lande fik Øjnene op for et saadant Museums Nytte. Efter Udstillingen i London 1862 forelagdes der saaledes Kejseren af Østrig en udførlig Afhandling om den østrigske Kunstindustris utilfredsstillende Tilstand, Midlet herimod skulde være et Industrimuseum, og ved en kejserlig Haandskrivelse blev et saadants Oprettelse besluttet. I 1864 blev det aabnet, og hvad det har virket i de forløbne Aar, er af endog stor Betydning. Industrimuseums-Tanken er trængt igjennem saa godt som overalt. Vi finde saadanne i alle Tysklands større Byer, i Turin, i St. Petersborg, i Göteborg o. s. v. Og Spørgsmaalet bliver da: er det ikke paa Tide, at vi ogsaa faa et saadant her?

Før der imidlertid kan være Tale om at besvare dette

Spørgsmaal, maa Indlederen noget nærmere komme ind paa, hvad et Industrimuseum egentlig er. I det Foregaaende er der kun gjort Rede for, at saadanne Museer existere, men heller ikke videre. Et Industrimuseum kan tages i videre og snævrere Betydning. I videre Betydning maa derved forstaas Samlinger af en saadan Beskaffenhed, at en Industridrivende dér maa kunne faa Svar paa om ikke alle saa dog de fleste og væsentligste af de Spørgsmaal, hans daglige Virksomhed lade opstaa hos ham i teknisk Retning. Han skal der kunne se, om f. Ex. det Stof, han arbejder i, er et naturligt eller kunstigt Raastof, og er det det sidste, skal han kunne faa at vide, hvoraf og hvorledes det er opstaaet. Han skal dernæst kunne faa Oplysning om, med hvilke Værktøjer og Maskiner man rundt om i Verden tidligere og nu arbejder i hans Branche, samt endelig have Lejlighed til at se en Samling af færdige Gjenstande i det Fag, han arbejder i, rundt om fra de Steder, hvor hans Fag staar højest. Museet falder i Afdelinger for Metalvarer, Trævarer, vævede Sager, Lervarer o. s. v., men desuden falder det i tre Hovedafdelinger. En første Afdeling, der giver Oplysning i mineralogisk og kemisk Henseende, en anden, der gaar i teknologisk Retning, og endelig en tredje, der viser de færdige Gjenstande og væsenlig har Betydning med Hensyn til Spørgsmaalet om Stoffets Forhold til Form og Farve. Et saadant Museum er et betydeligt Foretagende, saa betydeligt, at man ofte nøjes med at etablere en Del af det, det bliver et Industrimuseum i snevrere Forstand, og den Del, der da baade er lettest realisabel og lettest forstaaelig, er den tredje, som væsenlig har Betydning for Kunstindustrien.

At saadanne kunstindustrielle Museer, i hvilke Gjenstandene ere ordnede efter de forskjellige Fag, Træindustrien for sig, Metalindustrien for sig, Textilindustrien for sig osv. og indenfor disse Afdelinger igjen i en Mængde Underafdelinger, kunne gjøre endog overordenlig Nytte, er fremhævet ovenfor, men det Samme gjælder om de andre Dele af et Industrimuseum, og her skal da særlig Opmærksomheden henledes paa det franske *Conservatoire des arts et métiers* i Paris, der væsenlig er et teknologisk Museum. Her kan Maskinernes historiske Udvikling stude-

res, og hvilken Nytte det har gjort, kan bl. A. oplyses ved et Moment i Maskinvævens Tilblivelseshistorie. Det er Jacquard, der slaar som Opfinder af den. Men han har haft Forgængere paa sin Opfindelses Omraade; og det kom ham til Nytte, at en tidligere Model var opbevaret i det nævnte Museum. En fransk Mekaniker, Vaucanson, havde omtr. 1750 opfundet en Maskinvæv, men Lyons Vævere stillede sig saa fjendlig til den, at han ikke vovede eller formaaede at føre Opfindelsen ud Livet. Modellen blev gjemt og glemt. Men de Samlinger af forskjellige Modeller, som Vaucanson efterlod sig, blev Grundlaget for *Conservatoire des arts et métiers*; og her blev da ogsaa Modellen til hans Maskinvæv opbevaret. 1801 udstillede Jacquard sin endnu ufuldendte Model paa en Industriudstilling i Paris; der blev lagt Mærke til den, den fattige Væver blev revet ud af sin Dunkelhed, kaldt til Paris, og her traf han Vaucansons Model, der løste den sidste Vanskelighed for ham, og nu blev det muligt at væve paa Maskine.

Et Industrimuseum, der bestyres som det skal, kan gjøre overordenlig Nytte. Der kunne de Industridrivende faa Planer og Tanker, som ellers vilde være bleven ufødte; der kunne de studere andre Landes og andre Tiders Arbejdsmetoder, Værktøjer og Stoffer og endelig blive paavirkede i Henseende til ren og god Smag. Det Indlysende i denne Tanke synes saa ligefrem, at man med Rette maatte undres, hvis den ikke kunde paavises tidligere. Fra den Tid Polyhistoriet opløses i Fagvidenskaber kommer Tanken ikke én Gang, men flere Gange frem, selvfølgelig i Udlandet, men ogsaa her i Landet. Tyge Rothe ønsker 1788 en Modelsamling oprettet her i Landet, 1792 ønsker Fr. Thaarup det Samme. Den Gang var Opmærksomheden her væsenlig henvendt paa de i Udlandet opdukkende Maskiner, dem vilde man have hertil i Model for at lære at bruge og gjøre dem. Den Gang satte man ikke Kunst og Haandværk sammen, saa Modelsamlingen, hvis en saadan var opstaaet, vilde have været et fyldigt Udtryk for et Industrimuseum efter Datidens Trang. I Begyndelsen af dette Aarhundrede staar hele vor Udvikling stille, i den Tid høres derfor Intet om Oprettelsen af Industrimuseer, men da vi begynde at

komme til Kræfter, kommer Ønsket om et saadant Museum frem paany. 1835 tager Bladet «Dagen» Ordet for et Nationalmuseum for mekaniske Kunstværker, Industrifrembringelser og indenlandske Naturprodukter. Det blev imidlertid ved Ønsket, og saavidt Indlederen bekjendt dukker det ikke frem igjen, før paa det nordiske Industrimøde her i Byen 1872, men paa dette Møde vedtoges der en Resolution saa lydende:

«Forsamlingen erkjender Industrimuseers Betydning saavel ved den kunstindustrielle Uddannelse, de byde ved Tilsegnelsen af Fortidens Frembringelser, som ved den Lejlighed, de give, til at studere Nutidens Udvikling paa Industriens Omraade, og udtaler derfor Ønsket om, at saadanne, lempe efter de tre nordiske Landes Behov og bestaaende Forhold, maa blive oprettede i Forbindelse med Haandværkerhøjskoler.»

Siden den Tid har Spørgsmaalet ikke sovet, det er oftere blevet rejst i den herværende Industriforening, og da Foreningen i Begyndelsen af 1874 foranledigede Nedsættelsen af en Komite for Oprettelsen af en større Industri- og Haandværkerskole, (dertil vilde den anvende sine ved Udstillingen i 1872 vundne Penge), en Komite, hvis Arbejde nu heldigt er ført til Ende, efter at baade teknisk Institut og den ny Haandværkerskole have erklæret sig rede til at slutte sig sammen, foranledigede den samtidig Spørgsmaalet om Oprettelsen af et Industrimuseum rejst. Det blev optaget mellem de forskjellige Spørgsmaal, som henstilledes til Komiteens Behandling. I den Betænkning, som et i Komiteen nedsat sagkyndigt Udvalg afgav ifjor Sommer, er da ogsaa Oprettelsen af et Industrimuseum behandlet. Dets Nytte anerkjendtes paany. «Et saadant Museum,» hedder det, «vil kunne have stor Betydning for Industrien og tildels ogsaa for Undervisningen i den paatænkte Skole,» men paa den anden Side tilraades et saadants Oprettelse ikke nu, thi da det vilde lægge Beslag paa betydelige Midler, kunde Skolens Oprettelse derved vanskeliggjøres.

Fra forskjellige Sider er altsaa Industrimuseers Berettigelse og Nytte anerkjendt, men desuagtet vil der utvivlsomt være Mange, som vilde sige: «Herre Gud, skulle vi nu have ny

Museer; de, vi have, koste saamænd tilstrækkeligt.» Det bedste Svar overfor saadanne vilde være at faa et Industrimuseum oprettet, et lille, til Begyndelse, og jeg tror da, at det nok skulde vise sig, at et saadant Museum gjør Nytte for de Penge, det ganske sikkert koster. Uden Penge kan det ikke skaffes. Stod et saadant aabent i bestemte Aftentimer og blev der dér hver Aften, det var aabent, holdt sagkyndige Smaa-Foredrag over forskjellige i Museet tilstedeværende Gjenstande, over den Fremgangsmaade, der er brugt for at frembringe dem, over den Stil, hvori de ere udførte, over den Mester, der har frembragt dem osv., skulde det sikkert snart ses, at Haandværkere havde Lyst til at komme dér, og at de vendte belærte tilbage fra deres Besøg i det. Havde man nogle Værelser med det nødvendige Bohave til sin Raadighed, vilde Begyndelsen til et Industrimuseum utvivlsomt ikke være vanskelig at bringe tilveje. En almindelig Opfordring fra agtede Navne om at yde Bidrag vilde navnlig med Hensyn til Bidrag i Gjenstande sikkert blive kraftigt efterkommet. Mange Industridrivende sidde inde med Udstillingsgjenstande, som de ikke kunne sælge — de vilde sikkert med Glæde skænke Museet dem — med gode Modeller osv., som det Samme er Tilfældet med, og endelig eje mange Private Smaasamlinger af Glas, Porcellæn, Daaser o. lign., som de utvivlsomt gjerne vilde testamentere Museet; saa splittes saadanne Samlinger ikke igjen. Man vilde utvivlsomt i kort Tid kunne faa et ikke ringe, men selvfølgelig broget Materiale til sin Raadighed; men noget godt vilde der altid være der imellem, og Grundlaget vilde være lagt.

Hermed afsluttede Taleren sin Diskussionsindledning og pointerede til Slutning disse Punkter i den:

1. Belønninger ved kommende Udstillinger bør undgaas.
2. Kommende Udstillinger bør have bestemte Grænser.
3. Staten maa støtte de Industriudstillinger, Danmark bør deltage i, rundeligere end tidligere.
4. Industriudstillingernes Nytte kan tildels erstattes af Industrimuseer, et dansk Industrimuseum bør derfor søges oprettet.

Journalist **Bauer** sympathiserede vel ikke med Medaljesystemet og indrømmede gjerne, at der ved Fordelingen af Belønningerne var blevet begaaet mange Misbrug; men her i Danmark var man dog ikke berettiget til altfor stærkt at beklage sig over den Maade, hvorpaa man i Udlandet havde uddelt Belønninger, da to Danske havde opnaaet de største Belønninger i Paris og i Wien: Chr. Sørensen havde i Paris faaet den største Guldmedalje for sin Sættemaskine, og Malling-Hansen fik i Wien den største Anerkjendelse for sin Skrivekugle. Naturligvis blev der drevet store Misbrug med Belønningssystemet; men man kunde dog ikke nægte, at det indeholdt en mægtig Spore for Udstillerne. — Skulde der overhovedet afholdes Verdensudstillinger, og skulde man deltage i dem, maatte man ogsaa være rigtigt med. Verdensudstillingernes store Nytte bestod i, at de lukkede Øjnene op paa Folk. For det Første kunde de Industridrivende lære Meget paa dem, og for det Andet gjorde de Udlandet opmærksom paa vore Produkter. Vor Kunstindustri, vor Møbelfabrikation, vor Terracottaindustri og flere andre af vore Industriegrene kunde takke Udstillingerne for den Anerkjendelse, de havde fundet i Udlandet. Danmark havde imidlertid langt fra gjort nok for at være med; Sverig havde gjort meget mere, og de heldige Frugter heraf sporedes tydeligt. Da Verdensudstillingen i Filadelfia blev bebudet, havde Sverig faaet Maaneder efter truffet Forberedelser til at organisere sin Deltagelse. Andre Steder i Udlandet saa man en lignende Iver. Vi, derimod, kom ikke med. Vi gjorde langt fra nok for at understøtte Udstillingerne. Hovedbyrden burde ganske vist hvile paa de private Udstillere; men Staten burde dog skyde til, da Udstillingerne ikke blot kom de enkelte Industridrivende, men hele Samfundet tilgode. Verdensudstillingernes Rolle var næppe udspilt endnu; de havde endnu en Fremtid for sig. Trods Underbalancen i Wien havde Filadelfia ikke været bange for at forsøge sig. Men uagtet Verdensudstillingerne saaledes endnu havde en Fremtid for sig, blev Stoffet dog efterhaanden for stort, og man nødtes til at gaa over til Specialudstillinger. Begrænsede Udstillinger af et enkelt Lands Produkter vilde næppe være saa heldige, da den internationale

Sammenligning netop havde en overvejende Betydning. Paa internationale Specialudstillinger, derpaa maatte man lægge an. — Industrimuseer vare særdeles nyttige, og denne Erkjendelse kom stedse mere frem; rundt omkring i de forskjellige Lande, selv i Japan, oprettedes der Industrimuseer. Men vilde man have, at de skulde virke paa den heldigste Maade, vilde det være absolut nødvendigt at sætte dem i Forbindelse med Industri-skoler. Naturligvis burde Industrimuseerne være tilgængelige for og besøgte af det store Publikum; men dette forhindrede ikke, at de forenedes med Skoler. Vi vare imidlertid langt tilbage; i Udlandet var man derimod saa vidt frem, at man allerede begyndte paa Oprettelsen af Specialmuseer. I Slesvig f. Ex., hvor Træskjæreriet altid havde floreret, havde man aabnet en Snitteskole, som man havde sat i Forbindelse med det tilsvarende Afsnit af et Museum. Andre Steder var noget Lignende Tilfældet. Denne Specialisering havde sin store Nytte. Danmark burde ogsaa have et Industrimuseum, der hos os kunde gjøre overordenlig megen Gavn. Vi burde ikke se Sagen i et altfor mørkt Lys. Vi havde jo et rigt Materiale. Kunde Staten ikke give os et Industrimuseum, burde de Private træde til og maaske var det ogsaa det Smukkeste, om det kunde skabes ved private Midler.

Professor **Scharling** vilde supplere de to foregaaende sagkyndige Taleres Udtalelser med nogle Bemærkninger af mere almindelig Natur. Ved Spørgsmaalet om det havde nogen Betydning for os at udstille paa Verdensudstillinger, kom det væsenlig i Betragtning, i hvilket Land Udstillingen holdtes. Afholdes den paa fjerne Steder, vilde det økonomiske Øjemed med at udstille, Bestræbelsen for at aabne vor Industri nye Markeder, næppe naas. Derfor var det ikke sandsynligt, at Udstillingen i Amerika vilde give os stort Udbytte, og den Omstændighed, at der var saa mange Skandinaver i Amerika, vilde næppe kunde gjøre meget i saa Henseende. Noget Andet var det, at det havde en stor Betydning for Danmark at være med overalt. Vi burde gjøre Alt, hvad der stod i vor Magt, for at udbrede den Forestilling, at der endnu eksisterer et selvstændigt Danmark og at det ikke er en Provins af Preussen

eller af Sverig. Udstillingerne kunde derhos faa stor Betydning for os, naar de bleve besøgte af mange yngre danske Industri-drivende og Teknikere. Vi burde derfor give Understøttelse til Teknikere og Arbejdere, der vilde besøge dem. De franske Arbejders Beretninger fra Udstillingen i Wien viste noksom, hvilken oplivende Indflydelse Udstillinger øvede paa dem. Særlig den danske Haandværkerstand kunde have godt af at se sig om paa Verdensudstillingerne. Det var jo en Hovedfejl hos vor ellers dygtige Haandværkerstand, at den manglede Frihed i Bevægelse. Naar man kom med noget Uvant, en ny Op-gave, til vore Haandværkere, vare de fleste af dem tilbøjelige til strax at afvise det som ugjærligt, fordi de ikke ret vidste, hvorledes de skulde tage fat. Det gjaldt om at lukke Øjnene op paa dem for det Ny, og i saa Henseende kunde Udstilling-erne udrette meget godt. En saadan Betydning havde selv de mere begrænsede Udstillinger. Nyrop mente, at de lokale Udstillinger burde være almindelige, de internationale derimod begrænses til at være Fagudstillinger. De lokale Udstillinger gjorde bl. A. den Nytte, at de vare tilgængelige for Mange, som ikke kunde komme paa de internationale. Men omend Specialiseringen havde sin Betydning, maatte man dog være varsom med at frakjende de almindelige Udstillinger al Nytte. En almindelig Udstilling havde sin store Betydning, naar den afholdtes i et saa lille Land som Danmark. At vor sidste Ud-stilling var bleven en nordisk, ikke en dansk, var meget heldigt. — Hvad Præmiesystemet angik, var det dog vist meget tvivlsomt, om det vilde være rigtigt, helt at opgive det. Skyggesiden ved det var, at det bragte Humbug'en ind paa Udstillingerne: de Udstillende lagde ofte an paa at gjøre Reklame, paa at henlede Opmærksomheden paa sig, paa at fremstille noget Opsigtvæk-kende, hvorimod de udstillede Gjenstande ofte havde en kun meget underordnet Betydning for Industrien. Systemets Lys-side var den vækkende Indflydelse, Præmieuddelingen utvivlsomt øvede paa Haandværkerne. Den sagkyndige Bedømmelse, som Gjenstandene undergaves, kunde være meget nyttig, og i Sam-menligning hermed blev Belønningens Form mere uvæsenlig. Belønningssystemet burde man fremdeles holde paa. — Industri-

museer maatte der tillægges stor Betydning. Selv Ikke-Fagmænd af de dannede Klasser kunde lære meget paa dem; i langt højere Grad maatte de da kunne belære Fagmænd af de mindre dannede Klasser. Det vilde derfor være meget heldigt, om vi kunde faa oprettet et saadant Museum. Thorvaldsens Museum havde utvivlsomt haft stor Betydning for vor Industri. Deri laa der et Fingerpeg om, hvorledes et Museum kunde virke belærende.

Nyrop glædede sig over, at de to foregaaende Talere havde talt til Forsvar for Industrimuseer og anerkjendt disses Nytte; thi Oprettelsen af et Industrimuseum stod for Indlederen som noget Væsenligt; herfor maatte der arbejdes, og herom maatte Folk oplyses, thi nu stod de Fleste ganske uvidende ligeoverfor dette Spørgsmaal. Hvad Thorvaldsens Museum angik, var det jo ubestrideligt, at det havde udrettet meget for vor Industri; vor Terracottaindustri, Meubelfabrikation m. m., ja selv vore Bundtmagerarbejder vare blevne paavirkede heraf. Men naar Thorvaldsens Indflydelse idelig og idelig fremhævedes, blev det tilsidst næsten kjedeligt. Det kunde være godt at faa Noget ved Siden heraf, for at faa nogen Variation. Oldnordisk Muscum havde ogsaa i høj Grad paavirket vor Industri. Men dette forslog ikke. At man i Udlandet oprettede Museer for enkelte Fag, viste ikke at man var kommet ud over Industrimuseer; Trangen til dem gav sig netop Udtryk i Oprettelsen af de enkelte Specialmuseer. Forøvrigt saa Taleren ikke Sagen i saa sort et Lys. Han tvivlede ikke om, at Museet nok vilde komme i Stand, naar der først udgik en Opfordring til dets Oprettelse. Det kom her an paa to Ting: for det Første paa Tilvejebringelsen af de pekuniære Midler, for det Andet paa at finde et passende Lokale. Laa Frederiksborg Slot i Kjøbenhavn, vidste Taleren nok, hvor han skulde finde det. Nu kunde der naturligvis ikke være Tale om at benytte dette Slot; noget Andet var, om der ikke der kunde indrettes et Slags Renaissancemuseum, saa at det Indre nogenlunde kunde komme til at svare til det Ydre. De lokale Udstillinger kunde være almindelige, men de store internationale Udstillinger burde specialiseres, for at modvirke den *embarras de richesse*, som man

i saa høj en Grad følte sig trykket af paa Verdensudstillingerne. — Til Bauer bemærkede Taleren, at Industrimuseet ikke burde knyttes til en Skole, da det havde en videre Opgave. — Medaljeuddelingen havde ganske vist gjort Gavn, og hvad særlig Chr. Sørensen angik, havde den Anerkjendelse, han fandt i Paris, haft en stor Betydning for hele hans Liv. Alligevel fandtes der nok saa mange Exempler paa, at Belønningerne vare blevne givne til Folk, der ikke burde have haft dem. De Industridrivendes Bestræbelser for at benytte Udstillingerne som et Reklame-Middel burde man se at modarbejde. Udstillingernes nuværende kaotiske Tilstand gjorde det nødvendigt for Udstillerne at benytte opsigtvækkende Midler, Bestræbelserne maatte altsaa gaa ud paa at fjerne den kaotiske Tilstand.

Bauer frygtede, at det vilde være umuligt at afskaffe de opsigtvækkende Midler, og troede, at vi i saa Henseende snarest havde været for tilbageholdende. Industrimuseerne havde, hvad Taleren alt havde fremhævet, en videre Betydning for hele Publikum; men det var dog af Vigtighed at knytte dem til en Skole. Museerne kunde gjøre Nytte uden at være forbundne med Skole; men fortrinsvis vilde de dog virke heldigt, naar de vare forenede hermed.

Grosserer **Gron** mente, at det, naar man saa hen til de betydelige Bidrag til Udstillingerne, der vare komne fra privat Side, vilde vise sig, at der af det Offentlige og af Private i Forening var blevet ydet Udstillingerne saa store Understøttelser som vore smaa Forhold tillod. Det var ganske naturligt, at der paa Udstillingerne i Udlandet procentvis var tilkjendt os et større Antal Belønninger, fordi de faa danske Deltagere, der deltog i Udlandets Udstillinger, netop særlig maatte bestræbe sig for at sende det Bedste. Ogsaa var det muligt, at der blev vist Udlændingene en særlig Forekommenhed. Det var i det Hele meget vel forstaaeligt, at der procentvis tilkjendtes udenlandske Udstillere flere Belønninger end Udstillerne fra det Land, hvori Udstillingen holdtes. Belønningssystemet havde store Mangler. De store dygtige Fabrikanter holdt det ofte tilbage, fordi de ikke vilde konkurrere med og udsætte sig for ingen Belønning at faa, medens mindre fremragende Firmaer

prisbelønnedes. Ved Fordelingen af Belønningerne vare Fejltagelser ikke sjeldne; man havde Exempler paa, at Folk vare blevne prisbelønnede, der ikke havde udstilt Varer, men kun været anført i Kataloget; ja man havde endog Exempler paa, at Fabrikanten, der udstillede sine Varer paa den ene Side af Udstillingssalen, ikke var bleven prisbelønnet, hvorimod Kjøbmanden, der paa den anden Side af Salen havde udstilt de samme Varer, havde opnaaet Belønning! Men trods saadanne store Mangler, kunde man dog ikke undvære Belønningerne. De vare et uundværligt Trækplaster. Uden dem vilde Udstillingerne staa tomme. — Taleren stemmede afgjort for de internationale Udstillinger, og han beklagede, at vor sidste Udstilling ikke var bleven mere international, end den blev. Jo større Omraade Udstillingerne omfattede, des lærerigere vilde de være. Det stod for Taleren som noget tvivlsomt, om Udstillingen i 1872 virkelig havde bidraget til den danske Industris Fremme; havde den været international, vilde den sikkert have været nyttigere. Faren ved de lokale Udstillinger var, at de mere eller mindre avlede Selvforgudelse, og Selvforgudelse var altid ødelæggende. Skulde en Udstilling gjøre Nytte, maatte den være saa omfangsrig som mulig. Det var tvivlsomt, om Fagudstillingerne kunde afvinde tilstrækkelig Interesse. Underbalancen i Wien kunde vel nok have været undgaaet, hvis man ikke havde udvist en saa urimelig Flothed, og hvis der havde været mindre Uorden; men skulde Udstillingerne virkelig blive ved med at give Underskud, maatte de tilsidst nødvendigvis ophøre. Industrimuseer kunde være til stor Nytte; deres Oprettelse var kun et Pengespørgsmaal; fik vi Pengene, vilde vi ogsaa nok faa Museet.

Viceadmiral **Bille** ønskede en nøjere Bestemmelse af, hvad der forstodes ved «Industrimuseum». Skulde Museet være en permanent Udstilling, hvor de Industridrivende kunde indsætte deres Varer, en Slags Basar med stadig afvekslende Karakter? Eller skulde det have en mere historisk Karakter, saaledes at det ogsaa opbevarede Fortidens Minder, og altsaa blev en Art Antikvarium.

Nyrop ytrede, at Museet ikke skulde være nogen «Basar», der navnlig havde Handelen for Øje, men et virkeligt Museum, hvis Opgave det var at belære. Det gik ikke an at sammenstille det med vort oldnordiske Museum, da Ordningen jo var en helt anden. Gjenstandene skulde ordnes efter Industriens forskellige Brancher, ikke efter den historiske Tidsfølge. — Til Grosserer **Gføn** bemærkede Taleren, at Statens Understøttelse til Udstillingerne virkelig ikke havde været meget betydelig. Der var af Staten blevet givet til Udstillingerne i

1851:	3,600 Rdlr.	—	43	Udstillere	à	84	Rdlr.
1855:	2,500(?)	-	—	91	—	à	29 -
1862:	18,519	-	—	168	—	à	110 -
1867:	17,373	-	—	266	—	à	65 -
1873:	20,000	-	—	394	—	à	51 -

1851 tilskød Industriforeningen og den Reiersenske Fond endnu 5,300 Rdlr., der væsenlig benyttedes som Rejseunderstøttelser; hvorledes Forholdene nøjagtigt vare i 1855, vidste Taleren ikke, men kunde dog oplyse, at Staten foruden de 2500 Rdlr. uddelte 3000 Rdlr. særlig til Rejseunderstøttelser; 1862 foranstaltede Staten udover sit nævnte Tilskud et Arbejder-tog med Dampskibet Hekla; 1867 var den samlede Udgift næsten 33,000 Rdlr., hvoraf c. 15,000 Rdlr. tilskødes af Private, og en lignende Sum havde Private tilskudt i 1873. Begge disse Aar anvendte Staten en Sum til Rejseunderstøttelser.

De lokale Udstillinger havde deres fulde Berettigelse. Etablerede Frankrig for Exempel en Lokaludstilling, vilde den blive langt fuldstændigere og forsaavidt mere oplysende end Frankrigs Deltagelse i en Verdensudstilling. Paa de lokale Udstillinger kunde man stifte et grundigt Bekjendtskab med det paagjældende Lands Industri, paa Verdensudstillingerne kun et flygtigt. Hvis den forestaaende jyske Udstilling blev en virkelig fuldstændig Lokaludstilling, vilde den kunne gjøre stor Nytte. Lokaludstillingerne havde sikkert en Fremtid for sig.

Gføn havde ikke til Hensigt at bryde Staven over de lokale Udstillinger, men vilde kun hævde, at til de store Udstillinger burde Adgangen være saa fri som mulig, og vor Udstilling i 1872 havde, set fra vort Standpunkt, været en stor

Udstilling, hvorfor den burde have været mere international. Det var navnlig det Land, hvor Udstillingen holdtes, der drog Nytte af de internationale Udstillinger.

Redaktionssekretær **Nathansen** henlede Opmærksomheden paa Forskjellen mellem Lokaludstillinger og internationale Udstillinger; hine havde navnlig Betydning for Konsumenterne, idet de oplyste dem om Varerne, disse for Arbejderne. De Industridrivende vare ofte kjede af de internationale Udstillinger. Taleren udtalte sig for, at der gaves yngre Teknikere Lejlighed til at se fremmede Udstillinger, og hævdede særligt, at det for Danmark, hvis Industri kun var ringe, havde sin store moralske Betydning at have en smuk lille Udstilling paa Verdensudstillingerne.

Nyrop ytrede, at den danske Industri havde taget et betydeligt Opsving. Den var slet ikke saa forsvindende lille. Den var forholdsvis ligesaa stor som Østrigs. Den bedste Maade, hvorpaa Danmark kunde tage Del i Udstillingen i Filadelfia, vilde være at sende yngre Mænd derover.

Scharling fremhævede Verdensudstillingernes Betydning som et Middel til at fremme Frihandelsbestræbelserne. De aabnede Blikket for Solidariteten mellem Landene.

Paa Mødet optoges til ny Medlemmer:

- Hr. Grosserer, Direktør for ny danske Brandforsikring, Konsul
Louis Bramsen.
- Grosserer, Sekretær i ny danske Brandforsikring Ludvig
Bramsen.
 - Assistent i Landmandsbanken C. T. Lund.
 - Assistent i Finansministriet Martensen.
 - Kontorchef, Bogholder i Overformynderiet V. C. T. Müller.
 - cand. jur. C. Nyrop.
 - Assessor i Overretten Th. Petersen.
-